

особливе значення у яких саме відіграє теза про «заслугу» як таку, що поєднує почуття вини та страждання, а державу уповноважує на практиці накладати на винних у злочинах заслужене ними страждання [2, р. 21].

Серед комунікативних заходів, що забезпечують трансляцію суті покарання як важливого соціального феномену до суб'єктів правовідносин, пріоритет Е. Даффом визначається як за кримінальним правом, встановленим ліберальною державою, так і за відповідним цьому процесом кримінального судочинства. При цьому він підкреслює, що таким чином «до морально свідомих громадян звертаються нормативною мовою суспільних цінностей» [2, р. 80], а отже, можна говорити, що у такому випадку ми повинні мати справу із фактором наявних у суспільстві принципів, що базуються на пріоритетності пануючих у ньому ціннісних орієнтацій. Якщо мова йде про ліберально-демократичні спільноти, які розглядаються вченим у його дослідженні, то можна зробити висновок, що до таких цінностей автор відносить у першу чергу пріоритетність людської екзистенції та її права на свободу. На нашу думку, саме це і кореспондується з вибором у дослідженні питання покарання як центрального, адже сам феномен даного суспільного явища може слугувати хорошим прикладом у справі захисту ліберальних цінностей та засудження будь-якого прояву тоталітаризму, заснованого на жорстокості покарання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пікер П. Право і справедливість : пер. з фр. / П. Пікер. – К. : Дух і Літера, 2002. – 216 с.
2. Duff R. A. Punishment, Communication, and Community / R. A. Duff. – N. Y. : Oxford University Press. 2001. – 245 p.
3. Williams G. Responsibility as a Virtue / Garrath Williams // Ethical Theory and Moral Practice. – 2008. – No 11. – P. 455–470.

С. Ф. Орлов, кандидат філософських наук, доцент,
Львівський державний університет внутрішніх справ

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ В УКРАЇНСЬКЕ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

У країні капіталістичного устрою із зборами коштами, оскільки існує економічна свобода, не має таких сильних проблем. Як правило, значну частину коштів дають на агітацію невелика кількість багатих людей, які почува-

ють себе економічно незалежними. У цьому випадку, тим, хто зацікавлений у пропагуванні тих чи інших ідей, потрібно лише переконати тих, хто має кошти, щоб вони вкладали їх у цю справу. Правда, у цьому випадку існує ще один бік справи. Адже готовність жертвувати свої кошти на певні ідеологічні речі може виходити не лише з мотивів ідеологічних, але і з чисто комерційних. І тут існує певного роду небезпека – комерціалізації всього, що може приводити до певного роду знецінення ідейної складової ідеологічного вчення, і редукування останнього лише до комерційного виміру – наскільки вкладання грошей у проект принесе комерційну вигоду тому, хто ці кошти туди вкладає.

Отож, з одного боку – суспільство, у якому є певна економічна незалежність, і є можливість зібрати потрібну суму коштів, проте існує небезпека комерціалізації всього – навіть того, що з аксіологічної перспективи не мало би підлягати такій комерціалізації. З другого боку – маємо справу з суспільством, де економічна свобода є найбільш сильно залежною від ідеологічного рівня, що стає майже неможливим пропагувати ідеї, які суперечать офіційній ідеологічній лінії. Справді, у тоталітарному соціалістичному суспільстві дуже важко зібрати відповідні кошти для пропагування таких ідей, більше того – якщо б кошти все ж і знайшлися, то такому «гіпотетичному прихильникові капіталізму доведеться умовити державну паперову фабрику продати йому папір, державну типографію – надрукувати брошури, державне поштове відділення – розіслати їх людям, державне відомство – надати йому зал для виступів тощо» [1, с. 47].

Важливість існування виміру свободи не обмежується лише гносеологічним виміром. Існування чи неіснування свободи зачіпає не лише пізнавальну сферу, але й також сфери, які є віддаленими від світу ідей, і які мають прямий стосунок до матеріального виміру екзистенції чи то людської особистості зокрема чи соціуму назагал. Тут мається на увазі той факт, що при існуванні свободи, особливо в економічній сфері – кожний член суспільства зокрема та суспільство назагал, будуть мати кращі навіть матеріальні ресурси, ніж у випадку, коли б такої свободи не існувало. Свобода, яка проявляється в економічному вимірі вільною конкуренцією, приводить до постійного вдосконалення як продуктів виробництва, так і якості послуг. Крім того – постійно знаходяться шляхи зменшення кінцевої ціни такого продукту, що у свою чергу робить такий продукт доступним для все більшої кількості членів суспільства.

Якщо розглядати таке суспільство вільних в економічному вимірі громадян, то воно складатиметься із сукупності різноманітних самостійних приватних господарств, кожне з яких «використовує свої наявні ресурси для виробництва товарів і послуг, які воно обмінює на товари і послуги, виробле-

ні іншими господарствами, роблячи це в умовах, взаємоприйнятних для обох учасників угоди... воно одержує можливість задовольнити свої потреби непрямым чином, виробляючи товари і послуги для інших, а не безпосередньо для свого власного користування. Спонукальним мотивом для прийняття такого опосередкованого варіанту є, зрозуміло, збільшення сукупного продукту, викликане розподілом праці та спеціалізацією функцій» [1, с. 39].

Окрім усвідомлення існування загальних аксіологічних принципів, які мали надзвичайно велике значення при формуванні міжнародних стандартів державотворення, дуже важливим для формування власне національної державної політики є розуміння механізму практичної реалізації міжнародних стандартів державотворення. У цій перспективі виглядає цікавим дослідження реальних прикладів досвіду публічної служби та кадрової політики професійного чиновництва у тих країнах, які практичним застосуванням міжнародних стандартів державотворення показали його ефективність у вимірі розбудови своєї національної держави. Так, дослідження досвіду публічної служби та кадрової політики у Франції [2] заслуговує на те, щоб зупинитись на ньому детальніше.

Аналізуючи дане дослідження, ми можемо відмітити той факт, що чиновницька структура є чітко ієрархізована [3, с. 126–127]. Причому чиновники поділяються в залежності від функцій, які вони виконують. Отож, є чотири категорії, які, у свою чергу, поділяються на ранги, і ще далі – на рівні. Стосовно процентного складу тієї чи іншої категорії та її функціонального значення, то вони полягають у такому – найвищою категорією є D, яку утворюють чиновники, які відповідають за генерацію управлінських рішень та виконання інших функцій, пов'язаних із керівною роботою. Кількість чиновників цієї категорії становить 20% від загальної кількості чиновників. Вимоги до цієї групи стосовно освіти є найвищими – від усіх них вимагається диплом про вищу освіту. Далі йде категорія C, представники якої займаються спеціалізованим виконанням адміністративних функцій, і її частка становить близько 30%. Наступною категорією в чиновницькій структурі є категорія B, яку утворюють чиновники, які задіяні у реалізації виконавчих функцій. Сюди входять особи, які мають здобуту спеціальну освіту, що підтверджується дипломом бакалавра, або іншим рівноцінним документом. Звичайно до цієї категорії входять адміністративні секретарі, вчителі, інспектори та ін. У процентному відношенні ця категорія є найчисельнішою – займає частку 40%. Остання категорія, яка є найменш чисельною, і такою, чисельність якої постійно зменшується, – є категорія технічних працівників. Стосовно освіти двох останніх категорій, то від їх представників вимагається лише середня освіта.

Наступне, що потрібно виділити стосовно ієрархічної чиновницької структури у Франції, є сам процес вибору чиновників, де велике значення належить конкурсу. Причому самі конкурси є трьох видів – внутрішній, зовнішній та змішаний. Отож, внутрішній конкурс направлений на просування по службі для тих осіб, які вже є у чиновницькій структурі та мають певний стаж. Зовнішній конкурс має відношення до тих, хто лише має намір поступити на службу. За результатами конкурсу складається список кандидатів, рейтинг з якого враховується при призначенні на посаду. Також потрібно відмітити сам механізм набуття статусу чиновника, адже майбутній чиновник проходить випробувальний термін, який становить 0,5–2 роки, і лише після успішного проходження цього терміну він нарешті отримує статус чиновника [2, с. 205].

При спробі запозичення ефективних елементів для використання їх в українській перспективі, потрібно бути свідомим, можна сказати, найголовнішою небезпекою, яка тут може чатувати. Мова йде про небезпеку корупції, адже при наявності останньої весь процес вибору чиновників втрачає свій сенс, оскільки посади будуть діставатись не справді здібним, але тим, хто має кошти, щоб оплатити ту чи іншу посаду, щоб потім повернути собі ці кошти, вже працюючи у чиновницькій структурі, беручи участь в інших корупційних схемах.

Моделі існування інституційних механізмів, які довели свою ефективність у європейській перспективі одночасно відповідали як потребам місцевих спільнот, так і загальнодержавним пріоритетам конкретних країн, є сенс застосовувати і в національному контексті конкретно взятої країни. Серед таких інституційних механізмів можна виділити: 1) агентства регіонального розвитку, які не є політично заангажованими, в економічному вимірі є нейтральними, оскільки не передбачають отримання прибутку і в основному виконують консультативну функцію; 2) інститути, головна функція яких полягає у забезпеченні соціального діалогу у суспільстві, а також дотримання соціально-партнерських процедур комунікаційного виміру професійних спілок чи федерацій роботодавців. Власне учасники, які беруть участь у такому виді інституційного механізму, мають повноваження, які базуються на принципі взаємної згоди, вони беруть участь у прийнятті важливих рішень, які стосуються різноманітних питань сфери соціальної політики; 3) різноманітні фонди, які можна назвати головними механізмами практичної реалізації регіональної політики. Головна їхня функція полягає в управлінні програмами, яке проявляється в затвердженні таких програм, а також у розподілі фінансів. До таких структурних фондів належать Європейський соціальний фонд, Європейський фонд регіонального розвитку, Фінансовий фонд, Фонд гуртування тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Фрідман М. Капіталізм і свобода : пер. з англ. / М. Фрідман. – К. : Дух і Літера, 2010. – 320 с.
2. Нечухрана Ю. Г. Досвід публічної служби та кадрової політики у Франції / Ю. Г. Нечухрана // Державне управління в Україні: історія державотворення, виклики та перспективи : матеріали II Міжнар. наук. конф. аспірантів та докторантів з держ. управління (м. Одеса, 3 черв. 2011 р.). – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2011. – С. 203–206.
3. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: [Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін.] ; за ред. М. П. Требіна. – Х. : Право, 2015. – 816 с.

І. В. Підкуркова, кандидат соціологічних наук, доцент,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ДО ПИТАННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ ПРАВОВОГО МЕНТАЛІТЕТУ ТА ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ

Останнім часом все більшої актуальності набуває дослідження феномену правового менталітету. Однак ця категорія, яку досить часто розглядають як складову правової культури, є дотичною до категорії «правосвідомість». У зв'язку з цим існує потреба у з'ясуванні статусу правового менталітету та його співвідношення з поняттям правосвідомості.

Правовий менталітет є невід'ємною складовою усіх суспільних процесів. Його вплив можна виявити в правових, політичних, релігійних та інших соціальних явищах. У науковій літературі правовий менталітет визначають як специфічні, найбільш типові і стійкі для певної соціальної або національно-етнічної спільноти системи світоглядних уявлень, оцінок та реакцій на об'єкти державно-правової дійсності, що склалися історично. До структури правового менталітету належать правові уявлення, правові стереотипи, ціннісно-правові орієнтації, правові установки, які розташовані на двох рівнях – свідомому (усвідомленому) та несвідомому (неусвідомленому). При цьому елементи, які знаходяться на свідомому рівні, – більш рухливі, більш схильні до змін під впливом пізнання та досвіду, в той час як елементи, що знаходяться на несвідомому рівні, – більш стійкі під впливом підсвідомого первинного життєвого досвіду і суспільних установок.